

# PHÁ SẢN VÀ KHÁNH TẬN

## Các thủ tục giải quyết (\*)

NGUYỄN ĐÌNH QUẾ

Khi con bệnh trầm trọng đã tắt thở và không còn biện pháp để hồi sinh được nữa thì chỉ còn cách sau cùng là lo liệu việc mai táng! Thế nhưng cũng còn phải suy tính về các phương cách hỏa thiêu hay chôn và nếu chôn thì chôn ở đâu...?

Tương tự, đối với việc giải tán xí nghiệp cũng có 2 phương cách:

Thực hiện việc cung thắc hay thực hiện theo khánh tận.

### I. CUNG THẮC

Cung thắc là thủ tục giải tán xí nghiệp không qua tòa án nhưng vẫn đạt mục tiêu giải quyết ổn thỏa các món nợ. Cung thắc là phương thức giải quyết có lợi cho chủ nợ nhiều hơn là thủ tục khánh tận.

Xét về khía cạnh kỹ thuật, cung thắc được chia ra 3 loại:

#### A. Cung thắc theo luật phổ thông:

Luật phổ thông dự trù việc cung thắc khi con nợ (tức xí nghiệp phá sản) chuyển quyền sở hữu tài sản cho một người thứ ba gọi là người tín thác hay quản tài. Quản tài nhận trách nhiệm phát mại các tài sản và phân phối tiền thu được cho các chủ nợ

tương ứng với món nợ.

Quản tài hay người tín thác có thể thanh toán tài sản của xí nghiệp bằng cách bán đấu giá công khai qua trung gian của hồ giá viên. Việc bán đấu giá cần được công bố rộng rãi để thu hút nhiều người dự tranh.

Việc thanh toán tài sản kể trên cũng có thể thực hiện bởi việc bán đấu giá công khai ngay tại cơ sở của của xí nghiệp. Việc bán tại chỗ này có lợi nhiều hơn nếu là các cơ xưởng sản xuất.

Ở đây ta lại thấy có một vấn đề quan trọng: việc phân định thứ tự ưu tiên trong việc chia tiền khánh tận như thế nào?

Thông thường người ta qui định thứ tự ưu tiên như sau:

1. Phí tổn quản trị và điều hành khánh tận;
2. Lương của nhân viên XN phá sản chưa trả trong vòng 3 tháng trước ngày XN khánh tận. Luật khánh tận của Hoa Kỳ qui định mức lương mỗi đầu người không vượt quá 600 đô-la;
3. Tiền thuế phải nộp cho ngân sách;

4. Chủ nợ có bảo đảm: hưởng dụng phần thu được do bán tài sản để đương kể biệt;

5. Chủ nợ tổng quát và không có đảm bảo tổ quyền: Nhóm chủ nợ này được chia phần tiền còn lại sau khi thanh trả các món nợ có bảo đảm bằng tài sản cá biệt nói trên. Nhóm chủ nợ này có thể kể như: Tín dụng thương mại, nợ vay ngân hàng, trái khoán không để đương;

6. Cổ phần ưu tiên;

7. Cổ phần thường

Như đã thấy trình tự ưu tiên theo 7 loại kể trên, rất có thể việc thanh trả đến phần chủ nợ tổng quát (số 5 kể trên) là vừa hết ngân khoản: vậy cổ đông ưu tiên và cổ đông thường không nhận được khoản tiền nào cả!

Các cuộc nghiên cứu về thanh lý khánh tận cho thấy nhóm chủ nợ tổng quát không đảm bảo kể trên cũng thường chỉ nhận được trung bình 15% tổng số nợ của họ.

Do đó, nếu giải pháp cung thắc đem về số tiền lớn hơn tỉ lệ kể trên, thì người ta thường áp dụng giải pháp cung thắc để có lợi hơn là khánh tận.

Nhưng dù được bớt một phần nợ mà xí nghiệp vẫn không đủ sức phục hồi thì sự thương thảo thường dẫn đến giải pháp kết hợp cả sự gia hạn và sự bớt nợ. Chẳng hạn có thể đi đến giải pháp thỏa thuận là chủ nợ chỉ nhận ngay số tiền mặt 25% món nợ và 5 phần kỳ trả góp, mỗi phần kỳ 10%; vậy tổng số tiền được trả chỉ chiếm 75% số nợ

#### B. Cung thắc theo thể chế

Nói chung cung thắc theo thể chế tương tự như cung thắc theo luật phổ thông nhưng chỉ khác ở điểm nó đòi hỏi thêm một số thủ tục của địa phương qui định.

Thủ tục tổng quát được tiến hành như sau: Con nợ cho biết ý định xin cung thắc và các chủ nợ chấp nhận, việc chấp nhận này được thông tri cho người thứ ba. Tòa án sẽ chỉ định một người tín thác hay quản tài và kiểm soát mọi thủ tục thanh trả. Cũng như cung thắc theo luật phổ thông, con nợ cũng không đương nhiên giải toả mọi trách nhiệm tài chính. Tòa án sẽ xem xét vấn đề này.

#### C. Cung thắc cộng thu xếp nợ

Theo thể thức này, con nợ sẽ liên lạc với Hiệp hội Giám đốc Tín dụng địa phương, Hiệp hội sẽ chỉ định bộ phận Hiệu chỉnh của Hiệp hội đứng ra giải quyết vấn đề bằng cách trưng bán thông thường hoặc bán đấu giá tài sản của xí nghiệp.

Các chủ nợ cứ để cho Nhà tín thác (ở đây là bộ phận hiệu chỉnh) của Hiệp hội Giám đốc Tín dụng lãnh hoàn toàn trách nhiệm về thủ tục thanh lý giải tán.

Sau khi bán xong các tài sản của xí

## XE ĐẠP ÔM GIẢI QUYẾT MỘT PHẦN NẠN THẤT NGHIỆP Ở MIỀN TÂY

Xe đạp... ôm xuất hiện khá nhiều tại Hậu Giang, riêng ở Thành phố Cần Thơ số người chạy xe ôm này đã lên tới hàng ngàn, sau đó là Sóc Trăng. Các thị xã Cà Mau, Long Xuyên, Vĩnh Long ít hơn, phần lớn họ đón khách ở các bến phà, bến xe đò. Chở xe đạp ôm đủ mọi thành phần: công nhân viên, giáo viên, thanh niên xung phong, bộ đội xuất ngũ chưa có việc làm, những người thất nghiệp kinh niên và có cả sinh viên, học sinh...

So với xe đò, xe lôi (có thùng đằng sau để khách ngồi, ở Minh Hải còn gọi là "xe vua"), xích lô, xe lam... thì xe đạp ôm quả rẻ hơn nhiều. Ưu điểm của xe đạp ôm: không phải chờ đợi, nhẹ nhàng, dễ luồn lách, khỏi sợ nạn kẹt xe; nhưng xe đạp ôm cũng có những bất lợi: không chở được nhiều người và hành lý công kênh, nguy hiểm nếu gặp phải tay lái kém cỏi. Thời thịnh hành nhất của xe đạp ôm là lúc giá xăng tăng vọt (thời chiến tranh vùng Vĩnh bình nổi) kéo theo sự lên giá của những xe có máy nổ. Lúc đó mọi người đổ xô đi xe đạp ôm và cũng từ ngày ấy xe đạp ôm bắt đầu "phát triển" nhanh, điển hình ở thị xã lớn số lượng xe lên tới hàng ngàn chớ không phải hàng trăm như trước đây. Một ít địa phương đã quy tụ xe đạp ôm thành một hội có điều lệ hẳn hoi, thành lập quỹ tương thân nhất là ngăn ngừa kẻ xấu lợi dụng để lừa đảo khách. Xe đạp ôm ở miền Tây ra đời tuy không phải là chuyện đáng khuyến khích nhưng cũng đã giải quyết được một phần nạn thất nghiệp, giúp nhiều gia đình thu nhập thêm trong lúc đời sống khó khăn như hiện nay.

QUỐC MỸ

ngiệp, bộ phận hiệu chỉnh sẽ đem phân phối cho các chủ nợ các số tiền tương ứng với món nợ.

Thông thường sự cung thắc chỉ được công bố chính thức sau khi thủ tục cung thắc đã tiến hành. Sau khi phân tích các sự kiện, liên hiệp các chủ nợ sẽ quyết định cho phép hay bác bỏ sự công bố này. Nếu bị bác bỏ, trong vòng 4 tháng kể từ ngày cung thắc, con nợ phải khai trình trước Tòa án việc khánh tận của xí nghiệp. Trong trường hợp này việc cung thắc được chấm dứt và quản tài cung thắc sẽ kết toán và lập phúc trình chuyển giao hiện trạng cho trọng tài hoặc Nhà tín thác do Tòa án chỉ định.

Nhận xét về thủ tục cung thắc:

Thủ tục cung thắc có lợi hơn thủ tục khánh tận rất nhiều vì với thủ tục khánh tận mọi việc đều do Tòa án phán quyết, do đó mất nhiều thời gian về thủ tục pháp lý và lại phải chịu nhiều phí tổn về kê toán và pháp lý.

Hơn thế nữa, người quản tài cung thắc được phép giải quyết linh động hơn nhà tín thác khánh tận trong việc bán các tài sản cố định của xí nghiệp. Nhà quản tài cung thắc thông thạo trong việc bán tài sản theo phương cách thông thường. Và nhờ việc bán và giải quyết nhanh trước khi tồn hoá trở thành lỗi thời nên kết quả chung cho mọi người thường tốt đẹp hơn.

## II. KHÁNH TẬN

Khánh tận là các thủ tục pháp lý thi hành theo phán quyết của tòa án để chính thức giải tán xí nghiệp và thanh lý hoàn toàn các món nợ.

Các thủ tục khánh tận tiến hành nhằm qui định trách nhiệm của con nợ và đảm bảo việc phân chia công bằng hợp lý tài sản của con nợ cho các chủ nợ. Thí dụ luật khánh tận của Hoa Kỳ (Federal Bankruptcies Act) nhằm đạt 2 yêu cầu sau đây:

(1) Bảo vệ chủ nợ khỏi bị con nợ gian lận trong thời gian thanh lý giải tán, đồng thời đem đến sự phân chia công bằng tài sản cho các chủ nợ.

(2) Con nợ được hoàn toàn giải tỏa mọi trách nhiệm tài chính và có thể bắt đầu một cuộc kinh doanh mới.

Nhưng điều kiện tiên quyết của khánh tận là gì?

Có 2 trường hợp: hoặc do con nợ tự nguyện khai trình khánh tận, hoặc nếu con nợ không tự nguyện thì cần hội đủ 3 điều kiện sau đây:

1. Số nợ không trả nổi tương đối lớn (luật Hoa Kỳ qui định số nợ này phải từ 1000 Dollars trở lên)

2. Các trái chủ khiếu tố khánh tận. Nếu tổng số trái chủ dưới 12 người thì chỉ 1 trái chủ cũng có quyền khiếu tố; nếu số

trái chủ trên 12 người, thủ tục khiếu tố phải được 3 người trở lên ký tên.

3. Trong vòng 4 tháng trước con nợ đã vi phạm vào một hành vi khánh tận

Vậy thế nào là một hành vi khánh tận?

Vi phạm vào 1 trong 6 trường hợp dưới đây được coi là hành vi khánh tận:

1/ *Che giấu hay chuyển dịch tài sản*

Che giấu tài sản nhằm mục tiêu gian lận đối với chủ nợ, còn chuyển dịch là chuyển tài sản cho một người thứ ba mà không có lý do vững chắc, chỉ nhằm mục đích gian lận với chủ nợ.

2/ *Chuyển dịch có tính đặc ân*

Đây là việc chuyển tiền mặt hoặc tài sản của xí nghiệp phủ sản cho một chủ nợ để cho người này được chia phần lớn hơn phần được hưởng khi thanh lý giải tán xí nghiệp.

3/ *Thế chấp và sai áp*

Đây là trường hợp xí nghiệp phá sản cho phép một chủ nợ được hưởng tố quyền trên một loại tài sản và tài sản này không được giải tỏa ràng buộc trong vòng 30 ngày hoặc nếu xí nghiệp cho phép chủ nhà, chủ đất sai áp một phần tài sản đã được đem đảm bảo cho một vụ vay nợ vì không thể trả tiền thuê.

4/ *Cung thắc*

Nếu con nợ đem cung thắc tổng quát tài sản và nếu các chủ nợ không tin tưởng vào việc cung thắc này có thể xin chuyển thành thủ tục khánh tận qua Tòa án.

5/ *Chỉ định người thụ thắc hay quản tài*

Nếu con nợ không thể trả được nợ và đã đồng ý cho chỉ định 1 quản tài hay người thụ thắc: việc này chứng tỏ đã có hành vi khánh tận và các chủ nợ có thể chuyển việc thụ thắc ra Tòa án để xử theo khánh tận.

6/ *Nhìn nhận bằng giấy viết:*

Nếu con nợ viết trên giấy nhìn nhận rằng không còn đủ khả năng trả nợ và bày tỏ ý muốn tuyên bố khánh tận: vậy là đã làm một hành vi khánh tận, và các chủ nợ có căn cứ để nếu muốn thì đem nội vụ ra tòa án xét xử.

Tóm lại khi đã vi phạm vào một trong sáu hành vi khánh tận kể trên và với đơn khiếu tố của chủ nợ. Tòa án đã thụ lý và đã tuyên bố con nợ khánh tận thì sau khi có án lệnh, Tòa án sẽ chuyển ngay nội vụ qua một trọng tài về khánh tận. Trọng tài này thường là một luật sư do Tòa án đề cử. Trọng tài thay mặt Tòa án để hành động theo đúng án lệnh.

Hành động trước tiên của Trọng tài là triệu tập phiên họp các chủ nợ của xí

ngiệp khánh tận để bầu ra một quan tài. Nếu các nhóm chủ nợ đề cử nhiều ứng viên quản tài thì phải tổ chức rút thăm. Thông thường quản tài là văn phòng hiệu chỉnh của Hiệp hội Giám đốc Tín dụng địa phương.

Quản tài và liên hiệp các chủ nợ cùng hành động để chuyển các tài sản của xí nghiệp thành tiền mặt. Mặt khác quản tài giữ thư thông báo cho các người còn thiếu nợ của xí nghiệp khánh tận yêu cầu thanh toán ngay, nếu không sẽ khởi tố trước Tòa án.

Riêng về việc bán các tài sản, thẩm lượng viên được Tòa án chỉ định sẽ định giá tài sản. Như vậy nếu không có sự chấp thuận đặc biệt của tòa án, tài sản không được bán dưới 75% trị giá do thẩm lượng viên đã ước định. Tuy nhiên hàng hóa và tài sản bán ra theo phương thức cho phép của trọng tài và thông lệ thông dụng giống như cung thắc, tức là có thể bán đấu giá.

Toàn bộ số tiền thu được do bán hàng hóa và tài sản sẽ được thanh trả trước tiên cho các chi phí liên quan đến việc thực hiện các thủ tục khánh tận và phần còn lại thì chia cho các chủ nợ.

Sau khi hoàn tất việc thanh lý và đã gởi chi phiếu cho các chủ nợ, quản tài sẽ kết toán. Liên hiệp các chủ nợ và trọng tài sẽ duyệt xét việc kết toán này. Nếu quản tài đã thanh toán tất cả các món nợ, việc khánh tận coi như đã giải quyết xong và con nợ được giải tỏa mọi trách vụ tài chính.

Ngược lại trọng tài phát hiện có gian lận thì cảnh sát tư pháp có trách nhiệm điều tra. Nếu không có gian lận thì việc giải quyết khánh tận hoàn tất và con nợ có thể bắt đầu một công cuộc kinh doanh mới. Tuy nhiên theo luật khánh tận của Hoa Kỳ thì con nợ chưa được chất thuận giải tỏa trách nhiệm nếu khoảng cách hai lần khánh tận vừa qua chưa quá sáu năm.

Trong khi chúng ta chưa có luật phá sản, chúng tôi chỉ xin trình bày vấn đề theo khảo hướng phân tích kinh tế và tài chính, có dựa trên cơ sở những tập tục và qui định thông dụng ở nhiều nơi trên thế giới.

Chúng tôi tin tưởng rằng Luật về phá sản và khánh tận sẽ ra đời và sẽ có những qui pháp cụ thể giúp cho các hoạt động kinh tế, xã hội trên đất nước chúng ta có cơ sở để liệu định trước khi quyết định thực hiện các quan hệ kinh tế, thương mại và tín dụng với nhau... Mặt khác, nhờ đó các đơn vị kinh tế kinh doanh và các cá nhân biết rõ những phương thức phải hành xử theo quyền hạn và trách nhiệm của mình khi một xí nghiệp không may "nửa đường gãy gánh".

NDQ.

(\*) Tiếp theo bài "Phá sản và Khánh tận là gì?", PTKT số 18(4/92)